

DE BA ZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland”.

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Noel 11: 1a, Blaast de basun

Vrijdag 18 October 1895.

Is het voor u lieben wel de tijd, dat gij woont in uwe gewoone huizen, en zal dit huis woest zijn? Hagg. 1: 4

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 2.50. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:

C. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Alvertentiën en Bestellingen vrachtyrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten enz., Stukken der Medewerkers, en Buitenlandsche Bladen aan dHr. C. MULDER te KAMPEN; — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan de REDACTIE TE AMSTERDAM; (Ds. W. H. GISPEN). —

Officiële Kerkelijke Berichten, Verslagen enz.

(Uit Het Kerkblad van 18 October 1895, nr. 42.)

BERICHTEN

VAN PLAATSELIJKE KERKEN.

NIJMEGEN, 6 Oct. 1895. Tot blijdschap van kerkerand en gemeente heeft onze geachte Leeraar Ds. J. Kok voor het beroep naar de Gereformeerde kerk A te Boskoop bedankt.

Namens den Kerkeraad,
ALBT. ROMPELMAN, Scriba.

SPRANG, 7 October 1895. Tot Herder en Leeraar werd heden in onze kerk beroepen de Weleerw. Heer Ds. E. J. de Groot van Koudkerke. Moge de Koning onzer kerken Z.Ew. vrijmoedigheid geven tot opvolging dier roepstem, ten zegen voor de gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. KUIJTERS, Scriba.

SPIJKENISSE, 9 Oct. 1895. Heden werden wij teleurgesteld bij het ontvangen van het bericht, dat Ds. H. Buitenhuis van Sleuwyk voor de roeping naar Spijkenisse heeft bedankt. Wordt deze ondervondene teleurstelling het gebod krachtiger en sterker door het geloof, dat de Heere ook aan deze plaats zijne belofte zal vervullen.

Namens den Kerkeraad,
D. TROOST, Scriba.

AXEL, 9 Oct. '95. Heden werd alhier tot Herder en Leeraar beroepen de Weleerw. Heer Ds. R. H. Nicborg, predikant te Reeuwijk c. a. (Classis Gouda). De Koning der kerk neigt het hart van Z.Ew., om met volle vrijmoedigheid tot ons over te komen, is de wensch en bede van kerkerand en gemeente.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk B,
C. SMIES, Scriba.

MIDDELHARNIS, 11 Oct. 1895. J. I. Zondag werd, onder leiding van den Weleerw. Heer D. Tibben, pred. te Katwijk a/Zee, uit een te voren alphabetisch saamgesteld tweetal Leeraars, met bijna algemeene stemmen gekozen de Weleerw. Heer D. Kollberg, pred. te Harneveld. De Koning zijner kerk neigt het hart van Z.Ew., opdat hij met vrij- en blijmoedigheid onze roeping kan en mag opvolgen, en de kerkerand en gemeente mogen verlijfd worden.

Namens den Kerkeraad,
M. KATS, Scriba.

KOLLUM, 12 Oct. '95. Heden werden we verrast door het bericht van den Weleerw. Heer Ds. J. Dekker van Oldeboorn, dat hij de roeping dezer gemeente wenschte op te volgen. De Heere krone dit genomen besluit.

Namens den Kerkeraad,
K. LETTINGA, Scriba.

BORGER, 13 Oct. '95. Beroepen te Borger Ds. A. Geuchies te Munnekeijl.

Namens den Kerkeraad,
L. VAN DIJK, Scriba.

OLDEKERK, 13 Oct. Hedenmorgen maakte onze geliefde Leeraar Ds. M. Meindertema de gemeente bekend, voor d. roeping naar Sidsduren te hebben bedankt. Wordt ook dit vernieuw bewijs van 's Heeren gunst door ons in onmoedigen dank genoten en zij de arbeid van Z.Ew. hier verder ten rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
M. STENSTRA.

SURHUISTERVEEN, 13 Oct. '95. Heden werd hier met eenparige stemmen beroepen de Weleerw. Heer Ds. G. Sijbesma te Oudega (Sm). Brengt de Koning der kerk dezen dienstknacht in zijne gunst tot ons, opdat ook wij onzen leeraar mogen zien, om ons den vollen raad Gods te verkondigen en het herderlijk ambt te bedienen in onze volkrijke plaats en omgeving.

Namens den Kerkeraad,
R. KOK, Scriba.

NIEUW-VENNEP, 13 Oct. 1895. Alhier is beroepen de Weleerw. Heer Ds. T. Rispen van Oenkerk.

Namens den Kerkeraad,
L. ROUBOS, Scriba.

NIEUW-AMSTERDAM, 14 Oct. '95. Gisteren maakte onze geachte Leeraar Ds. R. Huls tot onze blijdschap de gemeente bekend, voor de roeping van Hollandscheveld te hebben bedankt. Dat 's Heeren zegen op dit besluit moge rusten, is ons aller wensch.

Namens den Kerkeraad,
P. VISSCHER, Scriba.

OLDEBOORN, 14 Oct. 1895. Gisteren morgen maakte onze zoozeer geliefde Leeraar J. Dekker de gemeente bekend, dat hij de roeping der Geref. Gemeente te Kollum A had aangenomen. Droefheid was op veler aangezicht te lezen, en hoe wel wij Z.Ew. gaarne in ons midden zouden houden, hopen wij Gode te zwijgen, die niet antwoordt van zijne daden.

Namens den Kerkeraad,
J. E. HAASDIJK, Scriba.

GAMEREN, 14 Oct. 1895. Zondag j.l. werd alhier onder de leiding van Ds. op 't Holt van Noordwijk a/Z met toestemming van onzen Consul, tot Herder en Leeraar gekozen en beroepen Ds. R. Loman van Herwijnen. De Heere geve, dat Z.Ew. in zijne gunst onze roeping moge opvolgen.

Namens den Kerkeraad,
P. W. VAN ANROOIJ, Scriba.

OUDEGA, SMALL, 14 Oct. 1895. Onze algemeen geachte leeraar Ds. G. Sijbesma heeft een roeping ontvangen van de

naburige gemeente Surhuisterveen. De wensch en bede van kerkerand en gemeente is, dat hij bij ons blijft.

Namens den Kerkeraad,
E. S. RIEMERSMA.

NIEUWOLDA, 14 Oct. '95. Gisteren hadden wij het voorrecht, dat voor het eerst het kerkgezag begeleid werd door de toren van een orgel, door een vriend van de gemeente voor kl. inen prijs afgestaan. Met een gevoelvolle rede, naar aanleiding van Ps. 150, door onzen hooggeacht predikant, werd het der bestemming gewijd. Onzen dank aan hen, die door groote en kleine bijdragen ons in staat stelden, den Naam d's Heeren, in de gemeente, met de stem des orgels groot te maken. De gaanderij, noodig voor het orgel, voorziet tevens in de behoefte aan meerdere zitplaatsen.

In zijn jongste vergadering besloot de kerkerand alleen collectanten in de gemeente toe te laten, waarvoor verlof is gevraagd. Oordeelt de kerkerand de zaak, waarvoor hulp gevraagd wordt, nuttig en noodig, dan wordt de komst van den collectant en het doel aan de gemeente bekend gemaakt.

Namens den Kerkeraad,
T. J. SCHILTEKENS, Scriba.

HAZERSWOUDE, 14 Oct. '95. De Weleerw. Heer F. W. Sluiter te Heeg heeft voor de roeping naar deze gemeente bedankt.

De Kerkeraad,
JOH. FRANCKEN, Scriba.

WARFUM, 14 Oct. '95. Gisteren heeft onze geachte Leeraar, Ds. P. Postema, de gemeente bekend gemaakt, dat hij een roeping had ontvangen van de gemeente Burum. Wij bidden hem toe in dezen, den wil des Heeren te mogen kennen.

Namens den Kerkeraad,
M. DEKKER, Scriba.

WADDINGSVEEN, 15 Oct. '95. Tot Herder en Leeraar der Geref. kerk is beroepen Ds. T. Rispen te Oenkerk. Dat 's Heeren zegen hierop ruste.

Namens den Kerkeraad,
A. FAASSEN, Scriba.

HALFWEG, 15 Oct. '95. De Heere heeft onze hope niet beschaamd, dies zijn wij verlijfd. Gisteren maakt onze geliefde Leeraar Ds. W. Breukelaar de gemeente bekend, voor de roeping van Zierikzee en Werkendam te hebben bedankt. Moge onze Leeraar kennelijk ondervinden, dat de Heere zijne gunst op deze besluiten doet rusten, opdat Z.Ew. nog langen tijd met zegen onder ons moge arbeiden, is de wensch en bede van kerkerand en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN ANDEL, Scriba.

BERICHTEN VAN CLASSES.

Classis Axel.

Vergadering D. V. Donderdag 24 Oct. des morgens 10 uur in de Consistorie, kerk A te Axel.

Behalve de gewone werkzaamheden:

a. een verzoek van de kerk van Oostburg om over te kunnen gaan tot het beroepingswerk.

b. Wordt gevraagd, hoe te handelen met Doopleden, die gedrongen door den Doop van hun kind, belijdenis wenschen te doen.

(Classis. Not. art. 5 van de vorige verg.)

c. Wordt gevraagd, hoe te zorgen voor de geestelijke belangen van Aardenburg.

(Classis. Not. art. 8 van de verg. gehouden in April)

Namens de roepende kerk,
A. DOORN, act.

Classis Dokkum.

De e. k. vergadering van de Classes Dokkum zal gehouden worden Donderdag 7 Nov. a. s., te Dokkum in kerk B. Aanvang voormiddag 9½ uur.

Punten voor 't agendum worden tot 23 Oct. ingewacht bij den eerstondergeteekende.

Namens de roepende kerk,
H. H. WOUDESTRA.

Dokkum, 9 Oct. '95.
R. FERWERDA.

ONTVANGSTEN.

Voor den bouw van het nieuwe kerkje te Hoorsterzwaag.

	Van de gemeente te :		
Diever	f 1,50	Ommen	f 5,—
Berkel	7,65	Ten Post	3,25
Tilburg	2,50	Oudega Small.	4,—
Oosterend Fr.	6,50	Gerkesklooster	4,—
Eestrum	1,21		
Van een lid der Gem. te Winterswijk	.		1,—
Uit de Catechisatiebus te Winterswijk	.		5,—
Nagekomen van de collecte te Heereveen	.		1,—
		P. A. SMILDE,	
		Penningm.	

Heereveen, 14 Oct. '95.

Ontvangen voor een nieuw Kerkgebouw te Breda.

Van de Zending-vereeniging te Konink f 5,—
Septembercollecte van 2 Gereformeerde huisgezinnen
te Sas van Gent 2,60
Collecte Geref. kerk te Aksel 17,95
Collecte (gedeeltelijk) Gereformeerde kerk Harlingen A . . . 6,93

Welk een aangename verkwikking het voor ons is, uwe gaven te mogen ontvangen en verantwoorden, is moeilijk te verstaan.

We leven hier toch in een stad van 24 à 25000 inwoners, die echter grotendeels Roomsche zijn en in hunne schitterende kerken samenkomen.

Van de 4 à 5000 Protestanten die in onze stad wonen, zijn de meeste geheel van God en Zijn dienst vervreemd.

Ons lokaal staat hier als een nachthutje in den komkommerhof.

Daarom is het zoo aangenaam in de gaven der broeders en zusters uit deze en andere provinciën hunne liefde te mogen proeven. Daar is iets van de gemeenschap der heiligen in gelegen.

En toch is het nog zaliger te geven dan te ontvangen. Komt, oefent dan verder uwe mildadigheid, opdat onze blijdschap vervuld worde, en uwe harten de zaligheid van het geven mogen smaken.

De Penningm. der Geref. kerk,
P. K. VAN BOON.

Breda, 10 October 1895.

Ontvangen voor de Hulpbehoevende kerken in de Classis Franeker.

	Van de kerken :		
Harlingen A	f 17,30	Tzum	f 3,15
Harlingen B	- 17,80	Minnertsga	- 6,45
Fraeeker	- 20,16 ^a	Tzummarum	- 7,50 ^a
Oosterbierum	- 12,16 ^a	Winsum	- 2,50
Sxbierum	- 10,38	W.-Terschelling	- 4,04
Arum	- 7,—	Midland	- 2,73 ^a
Lollum	- 15,33 ^a		

Tzummarum, 9 Oct. '95.

Ontvangen voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Coll. van de gemeente Scheemda f 7,16
P. POSTEMA, Penningm.

Warfum, 9 Oct. '95.

Ontvangen voor de Inv. Zendingen Bijbelcolp. in Noord-Brabant en Limburg.

Door Ds. Feringa van Ds. J. A. Westerhuis te Groningen 16,400 en van J. E. Westerhuis aldaar 2,100 te zamen, 18,500 gebruikte postzegels.
Van A. J. J. Peeron te Amsterdam f 1,—
Van H. Ormel te Gendringen de helft der Catechisatiebus van Silvolde-Gendringen . . . 3,27
Ds. Mulder te 's-Bosch van N. N. te Spijk . . . 5,—
Voor de meest beproefden te Hooge Zwaluwe van N. N. te Zwolle 1 coupon Veldwijk . . . 4,—
Van een dienstmeisje der Geref. kerk te Nijmegen . . . 1,—
Indien een dienstmeisje der Geref. kerk hare gaven aan den Heere ten offer brengt, wat mogen wij dan hier verwachten van zooveel gezoede Heeren en Vrouwen? Of zou het gebod des Heeren, de drang der liefde minder kracht uitloffen op het hart degenen, die door zijne genade gediend kunnen worden dan op haar die diene? Dat mogen wij van leden der Geref. kerken niet verwachten!

Wij moeten allen van dag tot dag gereformeerd worden van onze aangeboden heilzucht en leeren verstaan, dat alles wat wij bezitten en genieten eene duizendmaal verbeurde gave Gods is. Erkennen wij dit van harte, dan zal het ons een voorrecht zijn, iets van het onze voor de zaak des Heeren bij te dragen.

Namens Deputaten,
Ds. J. H. FRINGA, Praeses.

Ds. J. K. VAN HAERINGEN, Sec.
J. DEN BOER, Penningmeester.

aan wien men zijne gaven gelieve te zenden.

Ontvangen voor de Theol. School.

Van de gemeente te: Kollum B f 22,66

Door den Heer J. B. Blankenberg, diverse giften, gecollecteerd te Amsterdam kerk A . . . 5,62

J. NEDERHOED, Penningmeester.

Midland, 14 Oct. 1895.

Ontvangen voor de Uithreiding der Theol. School de volgende Jaarlijkse bijdrage.

Door den Heer J. B. Blankenberg te Amsterdam, gevonden in de kerkcollecte kerk A Amsterdam f 10,—

J. NEDERHOED, Algem. Thezaurier.

Midland, 14 Oct. 1895.

Ontvangen voor de Kas ten dienste van Em. Pr., Pred. Wed. en Weezen.

2e Coll. f 12,75

Bronwershaven f 9,47

Colijnsplaat . . . 1,50

Geerdijk . . . 1,50

Baerland . . . 6,70

Zierikzee	19,31	Biezelioge	6,46
Rilland en Bath 1e c.	3,10	Borselo	1,13
2e Coll.		Camperland	6,28
Bellingwolde	2,43	Hammstede	7,08
Hijlaard	6,92	Heinkenszand	6,09
Arum	8,59	Kruiningen	11,70
Fraeeker	21,59	Oosterland	14,40
Harlingen A	18,39	Nieuwdorp	18,20
Lollum	15,68	Woltersdijk	11,63
Midland	3,97	Wissekerke	1,63
Westerschelling	2,98	Yerseke	17,58
Oosterbierum	17,27	Bellingwolde	2,24
Schierum	15,50	Meeden	8,86
Tzummarum	7,51	O. Pekela	17,38
Winsum	4,15	Midwolde	8,27
Tzum 1e c.	2,85	Scheemda	11,75
2e Coll.		N. Beerta	4,18
Bolsward A	11,16	Oostwold	11,55
Exmorra	2,30	Winshoten	20,88
Gaast c. a.	4,43	Koudekerke	12,43
Pisam c. a.	4,35	2e Coll.	
Cubaard c. a.	3,65	Delft A	72,95
Longerhouw	6,85	's Gravenzande	15,31
Tjerkwerd	1,75	Leiderdorp	10,28
Witmarsum	3,16	Voorburg	12,15
Wommels	8,67	1e Coll.	
Wons	4,66	's Gravenhage B	90,91
Schraard	8,52	Schipluiden	6,88

Al de Kerkeraden der Gereformeerde gemeenten wordt zeer vriendelijk, maar tevens zeer dringend verzocht, met het oog op de vele aanvragen, en het ruim drieduizend gulden te kort — over dit jaar reeds! — dat, met 1 October, alsnu alle Kerkeraden aan hunne roeping voldoen, dan kan de Penningmeester zijn werk met blijdschap verrichten.

Wilt dan allen zoo goed zijn, vóór 25 December de collecten te zenden. Elk in zijn Provincie aan eigen Deputaat, opdat die het dan kan overmaken.

G. J. BRUGSMA,
Algemeene Penningmeester.

Schrans bij Leeuwarden, 12 October 1895.

Ontvangen voor de Zending.

Van Rein Spoelhof te St. Anna-Parochie	f 1,50
Door R. Barneveld te Vreeswijk, een collecte	3,50
Door J. ten Cate te Arnhem de coll. op den Classic. Zendingdag te Ede	41,30
Door J. Rietema, verz. door G. Slotema op Zondagv. bijeenkomsten te Houwerzijl	3,50
Door J. Melissen, v/d Chr. Jonged. vereen. „Dor-kas” te Ede	5,—
Door Ds. v. d. Vegt te Haren, van J. Pietersma	1,—
Door Ds. v. d. Veen, 2 giften een à f 1,50 en een à f 1,— gev. in 't kerkje te Ruinerwold en Kockange	2,50
Door Ds. Sluiter, gev. in de coll. te Boskoop	1,—
Door Ds. Groeneveld van N. N. te Marum	1,—

Doersborgh, 12 Oct. 1895.

In het vorige nr. staat:

Door Ds. Brummelkamp v/o lid der Gem. te Deventer f 1,— moet zijn: f 5,—

Zending onder Israël.

Door Ds. Fleis, Muskegon, Amerika: een deel der collecten, verzameld in gemeenten der Holl. Chr. Geref. kerk f 73,—
Van A. Gruijs Sr. Zaandam: opbrengst van gebruikte postzegels 1,—
Door K. de Geus, Hensden: van de Jongedv. „Dorcas” te Berkel f 2,—
Uit het busje van Mr. Juffrouw M. F. Klapwijk aldaar 1,50
Uit Huisdende van N. N. 1,50
Door Ds. van Haeringen, Katendrecht: van N. N. te Rotterdam 9,—
Door K. P. Meima, Winsum, Gron.: gevonden in het kerkje 1,—
Door W. Tillema, Winshoten: van het Zondagavondgezelschap 4,50
Door Aart Goudsmit: van Me. Wed. A. Boersma, Dokkum 1,—
Zie, welke groote verrassingen de Heere ons weer heeft bereid: welk een belangrijke gift alweer uit Amerika, niettegenstaande wij nog maar kort geleden ook een ruime bijdrage hadden ontvangen; en hoe vele liefdeblijken uit ons eigen Vaderland ons toezonden! Zoo weet de Heere de liefde voor zijn volk in het leven te houden, en den arbeiders in zijn wijngaard menige verkwikking te bereiden.
Zie Hij verder op arbeid, arbeiders en belangstellenden in ontferming neer; en betoone Hij zich jegens Abrahams nakomelingen in ruime mate die God te zijn, die het Verbond met Abraham tot in eeuwigheid gedekt!

E. KROFVELD, Secr.-Pagm.

Driesum, 11 Oct. '95.

Voortzetting hiervan in 't. e. v. Nr.

Stichtelijke Lectuur.

Een Hefelijke beeldspraak.

„Ik ben de wijnstok, en gij de ranken.”
Joh. 15 : 5.

Jezus vergelijkt zichzelf bij een wijnstok en ook de geloovigen bij ranken, vanwege de liefelijke overeenkomst, die er tusschen Hem en een wijnstok, en tusschen de geloovigen en de ranken bestaat. Dit na te speuren, kan niet anders dan aangenaam zijn voor het godvruchtig gemoed. En toch komt het beeld eerst tot zijn recht, als de geheele spreekwijze wordt samengevat, en Christus wordt aangemerkt als de wijnstok van deze ranken, en de geloovigen als de ranken van dezen wijnstok. Dan predikt zij ons de eene dierbare waarheid na de andere. Allereerst, de nauwe vereeniging tusschen Christus en de geloovigen.

Gelijk gij den wijnstok niet denken kunt zonder zijne ranken, zoo kunt gij u ook Christus als Middelaar (en in die betrekking is Hij de wijnstok) niet voorstellen, zonder te denken aan hen, voor wie Hij dat is, aan de geloovigen, die zijne ranken zijn.

Noemt gij Hem *Koning*, gij denkt aan zijne onderdanen; *Zalmaker*, gij denkt aan het volk, dat Hij van zonde verlost; het van den Vader gegeven *Hoofd*, gij denkt aan het lichaam, dat Hem behoort, aan zijne gemeente. Zoo ook, als Hij u voorgesteld wordt als de geestelijke wijnstok, gij ziet als t' ware de geestelijke ranken, zijne echte belijders voor u.

En te recht, want gelijk de wijnstok zóó zijne ranken heeft, dat ze één zijn met den wijnstok, dat ze soms één plant uitmaken, zoo is het met de geloovigen, aangemerkt als ranken in Christus als hun wijnstok.

Het roept tot verbazing. Wij zouden het niet kunnen gelooven, indien Gods Woord het niet zeide. Maar 't is zoo. Het is den Heere niet genoeg, dat Hij de zijnen maakt, „eene spruit zijner planting,” dat Hij hen maakt tot een geestelijk geboorte, dat door de beekens der rivier, die uit het Heiligdom vloeit (de genadegaven des Heiligen Geestes) bevochtigd wordt om vrucht te dragen; neen, maar Hij is hun *wijnstok*, en zij zijn *zijne ranken*; zij moeten niet aangemerkt worden als twee, maar als één, „Hij, die heiligt, en zij, die geheiligt worden, zijn uit één,” zegt Paulus. Daarom worden de geloovigen naar Christus genoemd, komen zij zelfs, Hooglied 2 : 13, als de wijnstok voor.

Deze beeldspraak wijst naar de ware oorzaak van der geloovigen geestelijke werkzaamheden.

De Christenen zijn in hun leven van de wereld onderscheiden; zij zijn „voortreffelijker dan hun naaste.” Maar, zij hebben dit zichzelf niet te danken. Zij zijn *ranken*, omdat Jezus hun *wijnstok* is. Het is hun „gegeven te groeien in de voorhoven onzes Gods.” De vruchten, die een geloovige draagt, noemt hij niet *zijne*, maar *Jezus'* vruchten.

„O,” zegt de kerk, „dat mijn liefste tot zijn Hof kwam en ate van zijne edele vruchten.”

Jezus' Geest heeft haar overtuigd van zonde, en doet haar treuren over haar gebrek. 't Is Jezus' liefde, die haar dringt. Zijne genade, die haar de heiligmaking doet nagen. M. e. w.: Het leven, dat de geloovigen in den vleesche leven, „dat leven zij door 't geloof des Zoons Gods, die hen liet gehad heeft en zichzelf voor hen overgegeven heeft.”

Zij kleven dan ook gedurig Jezus aan en gevoelen zich van Hem afhankelijk, om door Hem, als hun wijnstok opgehouden, gedragen en ondersteund te worden, gelijk als de *wijnstok* de *ranken* doet. Daarom worden zij gezegd, *op Hem te leunen*, *Hem aan te hangen*; en wordt Hij gezegd *hen te dragen*. En als Paulus zegt in zijn brief aan de Colossensen, dat de geloovigen „in Christus geworteld” zijn, wat wil hij anders zeggen, dan dat de geloovigen vallen zouden, ja niet blijven die zij zijn, zoo Jezus hen niet door zijn Geest staande hield?

Maar ook om in Hem en door Hem vruchtbaar te blijven. Hij is er niet alleen de oorzaak van, dat de zijnen, in ste van doornen of distelen, ranken van den wijnstok zijn, maar ook dat zij zich als zoodanig vertoonen. Door zijne invleeden wandelen zij Gode welbehagelijk. Hij zegt dat zelf: „Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zoo zij niet in den wijnstok blijft, alzoo ook gij niet, zoo gij in Mij niet blijft.”

NOTTEN.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde Vriend,

In mijn vorigen brief stipte ik even het feit aan van de veel besproken werkstaking der Amsterdamsche diamantbewerkers.

Gij hebt daar stellig ook met belangstelling kennis van genomen uit de mededeelingen in de groote bladen, die het pu-

bliek op de hoogte houden van den stand der zaken.

En ook hebt ge zeker met waardeering kennis genomen van de artikelen in de *Standaard*, handelende over het concurrentie-stelsel.

Van dit stelsel hebben we ook al hooren spreken, zoolang we het bewustzijn van ons bestaan hebben. Het is 't eerste stuk der revolutionaire leer, hetwelk handelt over de vrijheid. We herinneren ons nog levendig de gesprekken der oude menschen en de voorspellingen die zij deden, van den gang die de maatschappij hebben zou, onder de heerschappij der revolutionaire vrijheidsleer. Er zou komen, zoo voorspelden zij, een maatschappelijke toestand, waarin de middelschakel tusschen rijken en armen zou verdwynen, en het gebod om voor rijkdom en armoede bewaard te blijven en gevoed te worden met het brood des bescheiden deels niet meer, dan alleen bij uitzondering, ten hemel zou worden opgezonden.

Thans is het reeds zoo ver gekomen, dat de oorlog tusschen kapitaal en arbeid in volen gang is onder alle volken die, in hun meerderheid, den Christelijken doop ontvingen, en krachten dien doop vermaand worden, te zoeken de dingen die boven zijn, waar Christus is, en niet die op de aarde zijn.

Zelfs maakt men er de predikanten een verwijt van dat zij, op den predikstoel, te uitsluitend over geestelijke dingen handelen en te weinig acht geven op de behoeften en nooden van het maatschappelijke leven, de maatschappelijke toestanden, en het licht dat Gods Woord op die toestanden laat vallen.

Van ongeloovige zijde wordt dit genoemd een wissels-trekken op de eeuwigheid, een paaien van de „hongerlijders” met de hemelsche geneugten, als ze hier op aarde maar voor de rijken willen werken, en zich laten uitzuigen en uitpersen door en voor de nietsdoeners, die alle dagen lekkerlijk leven; of, beschaafder uitgedrukt, een zich vleien met „mythologische voorstellingen.”

En van geloovige zijde spreekt men van „over-geestelijkheid,” gebrek aan kennis, aan ruimte van blik, aan medeleven en medelijden met het volk, en klaagt men over de stumperachtigheid van de predikanten, blijkbaar uit hun scheeve beoordeelingen van de hedendaagsche maatschappelijke toestanden.

Gij kunt mij dan ook gelooven, als ik zeg, dat ik schroomvallig ben, om over deze dingen te spreken of te schrijven.

Want ik ben ook dominé; gien staatsman, of staathuishoudkundige, of journalist.

Ook ben ik zelf uit den werkmansstand voortgekomen, doch zonder herinnering te hebben van een „lijden,” waarover nu zoozeer geklaagd wordt. Zelfs in de kritieke jaren '45-'47 was het wel tobben, maar van „hongerlijden” was toch geen sprake in den kring die, meen ik, door den oud-Minister Heemskerk omschreven is als de kring van den „gezetten werkmans.”

Doch sedert de dagen onzer kindheid is het concurrentiestelsel voortgegaan zich te ontwikkelen, alle verhoudingen in het maatschappelijke leven te beheerschen, en datgene in het leven te roepen, wat nu genoemd wordt: „een strijd om het leven.”

En nu is het de vraag, wie in dien strijd overwinnaar zal zijn, en — blijven; en ook: of een vreedzame oplossing mogelijk is, en een stelsel tot heerschappij zal komen, dat het concurrentie-stelsel vervangt, en dat vrij is van al de gebreken en jammeren, die het concurrentie stelsel aanklevt.

Eene betere, in den zin van gelijkmatiger, verdeling van het aardse goed zou zeker zeer gewenscht zijn, en gezegd zal de nagedachtenis van den man zijn, die dit in het leven kan roepen. Maar daarmede is de kwestie zelve, die nu aan de orde is, niet opgelost. Het gaat nu over de vraag, of in de menschelijke samenleving rijken en armen zullen, moeten, mogen bestaan, en of de arbeidsmiddelen en de arbeid, die het kapitaal en daarmede de middelen om te leven en die het levensgenot voortbrengen, het eigendom moeten zijn en blijven van enkelen; of dat zij moeten verdeeld worden onder de velen die arbeiden, en dus kapitaal voortbrengen.

En dan — over den maatstaf dier verdeling!

Dat de werkstakingen met dezen ontwikkelingsgang van den strijd om kapitaal en arbeid in het nauwst verband staan, behoef ik u niet te zeggen. De patroon moet concurreren met den anderen patroon, de werkgever met den werkgever, de fabrikant met den fabrikant, en alle deze weder met hun werklieden, en de werklieden met den patroon, de arbeiders met den fabrikant, en — met elkander.

Dat is zoo eisch en gevolg van het concurrentie-stelsel.

Het kapitaal dwingt en beheerscht den arbeid. En de arbeid op zijn beurt wendt

alle pogingen aan om het kapitaal te dwingen.

En zoo zijn we langzamerhand gekomen aan het tweede stuk der revolutionaire geloofsleer: de gelijkheid.

Groot is nog altijd het onderscheid tusschen een bewoner van de bocht der Heerengracht, en een bewoner van „drie hoog achter” in de oude of nieuwe stad Amsterdam.

En groot is het onderscheid tusschen het salaris van een lid van den Raad van Nederlandsch-Indië en een stoker op eene Harer Majesteits oorlogschepen.

En zijn het niet allen menschen, hebben zij niet allen recht op een menschaardig bestaan?

Er zal dus nog heel wat gecatechiseerd moeten worden, eer het stuk der gelijkheid afgehandeld is.

Reeds in dit tegenwoordig stadium, nu het stuk der gelijkheid pas aan de orde gesteld is, komen er tal van moeilijkheden voor, zoowel voor hen die arbeid geven, als voor de arbeiders zelve.

De groote menigte van beiden leeft uit de revolutionaire leer, dat is uit de ontkenning van God, van de eeuwige verkiezing, van de voorzienigheid, van de ordinaatiën Gods, ons uit de H. Schrift bekend.

En onder de minderheid, die hieraan wel gelooft, is er weder eene minderheid, die met de meerderheid uit de minderheid niet mee kan doen en mee kan gaan.

Om dit te begrijpen moet ge op het volgende letten.

Bij de diamantbewerkers en sigarenmakers is nu op het oogenblik de eisch, dat alle fabrieken moeten zijn bondsfabrieken.

Dit wil zeggen, dat het den patroons verboden is, werklieden aan te nemen of in het werk te houden, die niet zijn lid van den algemeenen bond der vakarbeiders of van eene vereeniging, die door dezen bond erkend wordt, en confederatief met haar samenwerkt in bepaalde gevallen en het stellen van denzelfden eisch; alsmede dat zij geen werkmans mogen ontslaan zonder dat de redenen van dit ontslag aan het oordeel van het comité van den arbeidersbond zijn onderworpen en door deze voldoende geacht worden.

Na zijn er Christelijke werklieden, die hiertegen werkelijk gemoedsbezwaar hebben, wyl zij gelooven, dat zulk eene verhouding van heer en knecht in strijd is met de duidelijke uitspraken van Gods Woord.

Mij zijn Christelijke diamantbewerkers bekend, die hierdoor werkelijk in de grootste moeilijkheid verkeerden, en de toekomst met bange zorg tegemoet gaan.

Zij redeeren aldus:

Wij hebben niet alleen het brood van ons bescheiden deel, maar meer dan dat. We kunnen, in onzen stand, alles krijgen wat we redelijkerwijze begeeren, en hebben nog zooveel bespaard, dat we, nu we gedwongen zijn tot werkloosheid, nog voldoende, en uit eigen middelen, in de behoeften van ons gezin kunnen voorzien. Onze toestand is veel beter dan onze ouders ooit het gekend hebben, en zoo men ons de gelegenheid tot werken niet telkens gewelddadig ontnam, zouden we waarlijk gelukkig en tevreden kunnen leven.

Gaat nu de eisch van bondsfabrieken door, dan komen deze mannen voor het dilemma te staan van:

of lid te worden eener vereeniging die, op welk standpunt zij ook overigens staat, solidair is met den eisch van den algemeenen diamantbewerdersbond; of buiten de mogelijkheid te komen van hun vak verder uit te oefenen en zoo met hunne gezinnen aan broodeloosheid en de daaruit voortvloeiende ellende ter prooi te worden.

Zie, mijn vriend, dat zijn toestanden die onwillekeurig aan het woord uit Johannes' Openbaring doen denken: Wie het teeken van het beest niet heeft, zal niet kunnen koop en verkoopen.

Dat alles nu is de heillooze vrucht van het concurrentie-stelsel.

Aangenomen, dat dit zoo is, dan wordt het de vraag, of een Christen-werkman, die in het gevoel zijner afhankelijkheid van God leeft, met eene goede conscientie dit goddelooze stelsel mag gebruiken, om zijn patroon te dwingen het zeggenschap over en in zijn fabriek af te staan, en het over te geven in de handen zijner werklieden.

Hierop komt geheel de pijnlijke historie neer.

Er is geen vrijheid meer voor den werkmans om neen te zeggen tegen zijne medewerklieden.

En de gelijkheid wordt zoo opgevat, dat de meester komt te staan onder de controle van zijn knecht.

Ik weet, dat sommigen geheel deze beschouwing voor onzin zullen houden, en er een nieuw bewijs in zullen zien van de stompeid eens leeraars, die alleen over de hemelsche dingen iets zeggen kan, wat iedereen reeds weet.

Maar ik geloof toch ook, dat het onze roeping is, onze broeders toe te roepen:

Ziet toe, dat gij niet te eeniger tijd doorvloeit!

De Christelijke mannen, die van de beweging voor bondsfabrieken het slachtoffer dreigen te worden, mogen echter wel in de gebeden der Christenen gedacht worden, en een enkel woord van sympathie en medegevoel worde hun, in den bangen strijd, waarin zij zelfs geloofsgenooten tegen zich hebben, niet onthouden.

Zien we intusschen met alle deze dingen hooger op, dan zien we datgene geschieden, wat men in vroeger dagen placht te noemen het straffen van zonde met zonde. De zonden dergenen, die geld, d. i. macht bezitten, en die bezitten kennis, d. i. ook macht, zijn groot en hemeltergend. En zoo God de Heere nu de zondige daden van anderen gebruikt, als de roede z'ner verolgenheid, om zonde met zonde te straffen, dan zal toch, in het eind, de gerechtigheid verheerlijkt worden, en de heiligheid van 's Heeren naam uitblinken boven allen naam.

In de verwerping van den Christus Gods en in het loochenen van de oppermacht Gods en zelfs in het loochenen van het bestaan van God, gaan niet zelden de patroons hunne werklieden, de geleerden de ongeleerden, de onderwijzers en opvoeders de kinderen, de rijken de armen voor. De fabel van de kreeft vindt ook hier zijn toepassing. Als de oude kreeft zijn zoon vermaant om regelmatiger en sneller te loopen, kan de jonge kreeft, met recht zeggen: Mijn vader, doe het mij dan eerst voor!

Wat bedoelde ik ook in mijn vorigen brief, toen ik eenige vergelijking maakte tusschen Christus en den paus. Ik wilde daarmede alleen dit zeggen, dat de belijdenis van den Christus als Gods Zoon, en van den paus als stedehouder van Christus, voor de ongeloovige tijdgenooten slechts eene bewering was en is, en beschouwde den paus van Roomsche standpunt en voor wat hij naar zijn eigen intentie en die zijner beminde geloovigen is, en niet naar wat hij is voor het Gereformeerd bewustzijn.

Zoowel bij de volken, die in hun meerderheid Roomsche als die in hun meerderheid Protestantisch zijn, gaat het, in den diepsten grond, om de erkenning van God en zijnen Christus, om de onderwerping aan het hoogste gezag.

Geen God in den hemel en geen meester op aarde, in die gedachte dreigt de Christelijk-genaamde wereld ten onder te gaan.

Zoo ver kan het komen met volken en bijzondere personen, die het goede Woord Gods gesmaakt hebben en — afvallig worden.

Steeds de Uwe,

GISPEN.

Buitenlandsche Kerken.

Italië. Volgens de mededeelingen der Waldenzen in hunne berichten over de verbreiding van het Evangelie in Italië treden de Roomschen krachtiger op dan vroeger. Zij trachten het volk weer naar aan de kerk te verbinden; daartoe hebben de priesters zich de zaken des sociaal levens aangeetrokken. In korten tijd zijn meer dan tweehonderd leenings- of voorschotsbanken opgericht, die uitsluitend de Roomschen helpen, onder toezicht van de geestelijkheid staan en den naam dragen van diocesbanken. Tevens zijn er tal van vereenigingen van allerlei aard gevormd, die ten doel hebben de arbeidersbevolking te steunen.

De ijver, waarmede de priesters voor deze dingen werken, en de wijze, waarop die vereenigingen ingericht worden, toonen, dat men nog iets anders dan leniging van den sociaal nood beoogt n. l. de tegenwerking van den arbeid der Protestanten. De voortgang vooral van het evangelisatiewerk der Waldenzen is den priesters een doorn in het oog. Gelukt het hun het volk weer gunstiger voor de kerk te stemmen dan zullen zij niet zoo spoedig door de Protestantse predikers verleid worden.

Het werk van de laatste zal er moeilijker door worden, wat zij in de laatste maanden ook al hebben ondervonden. De priesters treden krachtiger tegen de Waldenzen op, omdat de overheid vriendelijker tegenover het pausdom handelt; wat een gevolg is van de zwenking in de staatkunde van Minister Crispi. Overal worden oude en nieuwe lasteringen van de Hervormers en de Protestanten onder het volk verspreid, terwijl de laatste belet worden de onwaarheid dezer beschuldigingen te weerleggen. In Florence en andere steden wordt den Protestanten in de laatste maanden niet meer toegelaten hunne samenkomsten te publiceren. Toen in een stadje in de buurt van Florence een Waldenser prediker bovengenoemde lasteringen in eene openbare samenkomst weerlegde, werd hem vanwege de politie dadelijk gelast de zaal te verlaten; zelfs werd hem niet eens toegestaan in een kerkje der Waldenser gemeente een voordracht tot bestrijding van dien laster te houden.

Rome verandert niet; het werkt steeds naar hetzelfde beginsel voort; het zoekt de guust der overheid en wegens die guust zeker ontziet het zich niet tegenover de geloovige Protestanten allerlei ongerechtigde dingen te doen. De Waldenzen zullen weer tot

grooieren strijd geroepen worden; mochten de vruchten van hun werk vermeerderen, naarmate de tegenstand teller wordt, opdat het Evangelie der genade, dat den Italianen stelselmatig onthouden is, door geheel het land gepredikt en door velen geloofd en aangenomen worde.

Frankrijk. De Protestantse kerk van Frankrijk heeft een groot verlies geleden door den dood van Arthur Rougemont, van wien getuigenis gegeven wordt, dat hij onvermoeid werkzaam was, om de kennis van Gods Woord in Frankrijk te verbreiden. Hij heeft vele Zondagsscholen opgericht, leeskamers geopend en in tal van evangelisatie-lokalen het evangelie verkondigd.

Zijne laatste en grootste onderneming heeft hem de meeste zorgen en moeilijkheden berokkend en schijnt te veel van zijne krachten te hebben geëischt. Hij had reeds lang ingezien, dat de Protestanten in Frankrijk behoefte hadden aan een dagblad, dat van uit het standpunt der H. Schrift de belangen van land en volk zou bespreken, en de beginselen van Gods Woord onder het volk zou brengen. Hij zag zijn ijver bekroond door de verschijning van „le Signal.” In het begin scheen dit blad geen levensvatbaarheid te hebben; met moeite kon het gaande blijven; dat het kort na de verschijning niet weer opgeheven werd was door het onvermoeiden arbeid van Rougemont. Naar het schijnt is het voortbestaan van het blad thans verzekerd; maar dit heeft naar den mensch gesproken den dood van den man, die het in het leven riep, verhaast. Het werk was voor den door keellijden verzwaarten Rougemont te zwaar, zoodat hij op 48-jarigen leeftijd bezweek is.

Hij had door zijn arbeid in het werk der evangelisatie vele vrienden verworven, zoodat zijn heengaan door velen betreurd wordt.

In Frankrijk is in het begin van dit jaar door de regeering bij de wet bepaald, dat van de geestelijke orden belasting zal worden geheven. Deze wet vindt krachtigen tegenstand. In Parijs is eene vergadering van leden der verschillende orden gehouden, waar heftig tegen genoemde wet geprotesteerd is. Deze vergadering heeft eene circulaire aan al de orden in geheel Frankrijk gezonden, waarin de wet onrechtvaardig en kerkloofend genoemd wordt, en onderwerping aan die wet gelijk gesteld wordt met prijsgeving van de zaak der kerk in Frankrijk. Allen worden opgewekt de kerk te verdedigen en zich aan te sluiten om de rechten der kerk te vereenigen. Zij, in wier naam deze circulaire rondgezonden is zijn besloten: „tot het laatste uur te strijden.”

SCHOLTEN.

Toen Voltaire, omstreeks 1778, voor een talrijke vergadering het uitsprak: „dat de Bijbel zijn tijd gehad had en dat men na een halve eeuw niet meer over dat boek zou spreken,” — was de Bijbel in 50 talen gedrukt. Thans, een groote eeuw daarna, is het Woord Gods reeds in driehonderd talen over de aarde verbreid.

De evangelisatie op Corsica door majoor Colquhoun, voornamelijk gestationeerd te Bastia, gaat geregeld voort. In de laatste zomer-bijeenkomsten deden verscheidene mannen in het openbaar rekenschap van hun geloof. Onder deze volgden sommigen reeds gedurende twee jaren de Bijbel-lezingen.

De heer Morley, zeide op eene kiezers-vergadering te Manchester, dat wanneer het privilege der Anglicaansche kerk opgeheven wordt, — omtrent 72 miljoen guiden in de staatskas zullen blijven.

Een groot aantal liederen en solo's, door Sankey gezongen, zijn gecomponeerd door een blinde dame, Mej. Fanny Crosby.

In Schotland ontvangen de Roomsche scholen tegenwoordig tweemaal zooveel subsidie als vóór 40 jaren al die scholen in geheel Brittannië. Daarbij trachten de priesters zooveel mogelijk zich te doen gelden in de commissies voor openbare scholen.

De zendelingen van het Londensche Genootschap berichten van eene opwaking te Litu bij Nieuw-Caledonië. Honderden inboorlingen hebben zich overgegeven aan den dienst van den Heere Jezus. In sommige dorpen zijn bijna alle jongelingen leden der kerk of catechizanten geworden.

Te Lissabon is op het laatst van April een algemeene conferentie gehouden van Duitse predikanten. De Duitse kerk van Lissabon is de sterkste van het gehele Pyreneesche schiereiland. Zij telt 750 personen, en heeft van 1761 af eene kerk en pastorie.

De leiders van de Evangelische Alliantie hebben nieuwe pogingen gedaan om het lot der Standisten te verzachten. Nu er geen antwoord inkam van de Grieksche Russische bisschoppen, bij wie ze aangewend werden, is het aan deze toegezonden protest openbaar gemaakt. Ook is aan de ambullingen zooveel mogelijk hulp toegezonden. De naar Caucasië verbanen zijn, lijden zeer veel gebrek.

In de tweede eeuw werden de Christenen om het houden van het H. Nachmaal beschuldigd, dat zij hunne kinderen opeten, of althans zich met menschenvleesch voedden. Dezelfde beschuldiging wordt in de negentiende eeuw gehoord in het donkere Afrika, nu het licht des Evangelies er in schijnt. En dergelijke beweringen vinden steeds meer ingang, en worden steeds ongerijmder gemaakt. De heer K. G. Baskerville schreef hieromtrent uit Nyogwe den 5 December van het vorige jaar:

»Verscheidene personen zijn bang om onze godsdienstelingen bij te wonen, omdat er ongerijmd geruchtten ten opzichte van ons loopen. Men verhaalt in het bijzonder, dat wij menschevleesch eten. Men noemt zelfs den naam en de plaats van herkomst van den man, dien wij het laatste opgegeven hebben!» En de heer G. L. Pilkington heeft van denzelfden laster verhaal te Mengo. Bovendien heeft men hem overgebracht, op welk een zonderlinge manier de Heidenen zich den doop verklaren. Men maakt dan allereerst bij den patiënt een insnijding in het hoofd, zegge zij; men wrijft daar een krachtig toovermiddel in, dat het oude hart doodt en het nieuwe hart doet opschieten; en zulken is dan godsdienstig, en kent geen kwaad meer!»

Miss Taylor heeft eerst eenigen tijd op de grenzen van Thibet gewerkt en de Evangelisten in dit land trachten te brengen. Deze zijn doorgedrongen tot in de kloosters. En eindelijk heeft zij verlof ontvangen om in het land te komen, en zich in de stad Yatong neergezet.

In Amerika heeft zich een »Bond tot Algemeene eenheid» gevormd, — naar men bericht, — van vertegenwoordigers van Vrije, Baptistische, Methodistische, Presbyteriaansche, Lutherische, Episcopalsche en Duitsch-Gereformeerde kerken. Grondslag der vereeniging zijn de vier punten voorgesteld door de Protestantische bisschoppen op hunne conferenties van Chicago en Lambeth. N. l. soeverein gezag der H. Schrift; de Apostolische en Nicëische geloofsbelijdenis; handhaving van de twee sacramenten, Doop en Avondmaal, met de woorden en bestanddeelen der instelling; het historisch Episcopaat overeenkomstig de lokale omstandigheden.

Aan de Roomsche zusters op de scholen van Pennsylvania is het verboden, haar uniform te dragen.

In de Vereenigde Staten wonen zoogenoemde »Bergblanken», in Noord-Carolina en andere gewesten. Zij zijn oorspronkelijk Schotsch, geheel ongeletterd, spreken een verouderd Engelsch, en zij zijn uiterst achtelijk op het gebied van godsdienst. Een hunner vroeg aan een zending, wie die »mijnheer Jezus» was en of die »mijnheer» ook in het land kwam? Toen eene oude vrouw gevraagd werd, of er ook Presbyterianen in het land waren, antwoordde zij: »Vraag het maar aan mijn man, dat is een knap jager, hij doodde allerlei soort van beesten, daar hangen hun vellen op, misschien is er daar een onder!»

In het Roomsche Mexico vindt de evangelizatie nog zeer veel bestrijding van de inwoners. Te Nogales werd eene stervende vrouw door haar bureu met een priester geplagd. Doch zij antwoordde: »Ik heb bij Jezus gebiecht, en hij heeft mij vergeven, wat heb ik nu toch meer noodig?» Zij wilde, dat haar Bijbel met haar in de kist zou gelegd worden. En toen zij gestorven was, werd haar man zoo geplagd, dat men hem niets wilde verkoopen, en hij moest zelf zijne vrouw een graf graven.

De ondergeteekende heeft zijn woonplaats gekozen te Sappemeer, (Prov. Groningen).

E. BRONSEMA, Em.-predikant.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van A. Gruijs Sr., Zaandam: opbrengst van gebruikte postzegels f 1,— N. N. te Spijk — 5,— De f 5,— voor Gratis-Trakt. verspr. hebben we verzonden naar Br. Hoort.

Uit Haamstede, van N. N. — 1,50 Hoe menig vader en moeder is deser dagen verblijd geworden, toen de loting heeft aangewezen, dat hun zoon van de Nationale Militie is vrijgesteld; en hoe gaarne zal nu een dankoffer worden gebracht voor de geboden die de Heere heeft verhoord, voor de verrassingen die Hij heeft bereid.

Dat bij het brengen van die dankoffers niet in de laatste plaats aan onze soldaten wordt gedacht, spreekt immers van zelf. Welnu, gelijk wij bovenstaande met groote dankbaarheid hebben ontvangen, zien wij de tolken der blijdschap en der dankzegging met groot verlangen te ontmoet.

E. KROPVELD.

Driesum, 11 Oct. '95.

VEREENIGING VOOR GEREFORMEERD SCHOOLONDERWIJS. Onze Vereeniging.

De Verslagen der Vereen. v. Geref. Schoolonderwijs zijn weer verzonden. Wij raden de leden aan, ditmaal van den inhoud met bijzondere attentie kennis te nemen. Zij zullen daaruit zien, dat de Vereeniging besloten heeft, om pogingen in het werk te stellen tot oprichting van eene Gereformeerde Kweekschool ter opleiding van onderwijzers.

Zij zullen daaraan, hoop ik, meer hooren. Wij vestigen er alleen voorloopig de aandacht op, ten bewijze dat de Vereeniging levensteekenen openbaart, en levenskracht zoekt te ontwikkelen. Zal zij echter daarin voorspoedig zijn, dan moet zij op de medewerking van alle belangstellenden kunnen rekenen. Laat ons bidden en werken, opdat uit de jeugd onzes volks een goede toekomst voor kerk en maatschappij geboren worde.

Onze broeder Maaskant doet der Vereeniging goede diensten. Hij vestigt de aandacht op de Vereeniging, en verzamelt bij zijne kennissen gelden. Zoo ontvingen we van hem weer: uit *Stikkerveer* van M. v. d. Kuyl f 2,50; uit *Dordrecht* van J. J. Stronk f 10,—; van A. v. d. Hoeven f 1,—; en van H. Vliegthard f 1,—; uit *Zwijndrecht* van Is. van Noort Jz. f 2,50.

Ook bij gelegenheid van de Unie-collecte werd aan de Vereeniging gedacht, want wij ontvingen uit *Gasselter-Nijveen* f 28,50; en uit *Hazerswoude* f 5,—.

Wij verwachten nog meer. Moge onze verwachting niet teleurgesteld worden!

Zegene de Heere de Vereeniging. Sterke Hij onze Schoolbesturen en onderwijzers, en moge het Chr. Onderwijs heerlijke vruchten afwerpen.

T. Bos,
Penningmeester.

Gereformeerde Traktatengemeenschap: »FILIPPUS».

Begin zoo spoedig mogelijk.

Wezen we onlangs op de dringende noodzakelijkheid om onder aanzienlijken en geringen Traktaten te verspreiden of te doen verspreiden, wij eindigden die opwekking met de vraag: »Wanneer zult ge derhalve beginnen?»

Wij deden haar in de vaste overtuiging, dat niet alleen het nut, maar dat ook het dringende der Traktatverspreiding niet kan worden tegengesproken, en het dus enkel de vraag maar meer was, wanneer we, voor zoover wij het nog niet hebben gedaan, met dat uitnemende werk een aanvang zullen maken.

Nu zou het volstrekt niet vreemd zijn, indien we, met de beste voornemens bezield, toch nog aan het uitstellen raakten; want ons hart is arglistig, en Satan is loos en boos beide; zoodat menig goed werk en menig goed voornemen onuitgevoerd bleef en blijft. Daarom zeggen we:

»Begin zoo spoedig mogelijk.»

Immers: van uitstel komt zoo licht afstel; en dit zou o zoo schadelijk kunnen werken, en uzelf later veel smart kunnen berokkenen.

Dat uitstel — tenzij zij er volstrekt toe genoodzaakt wordt — is door niets te verdedigen, en evenmin voor niets ter wereld nuttig. Traktaten zijn er in overvloed; gelegenheid om ze te verspreiden biedt zich elk uur van den dag aan; en de nood is meer dan hoog om onze medemenschen aan de kortstondigheid van dit leven, en aan den ernst der eeuwigheid te herinneren.

Begin derhalve zoo spoedig mogelijk, zend uwe bestelling aan de Erven van wijlen den Heer J. DEN BOER, TE BREUKELLEN, en houd ook in dezen weg het oog op God gericht.

Dan begint ge en gaat ge voort; niet om uzelf te verheerlijken; maar om te verhoogen de glorie uws Gods; om paarden te hechten aan de kroon van uwen Heiland.

E. KROPVELD.

Driesum, Oct. '95.

»Effatha.»

Voor »Effatha» mocht ik wederom de volgende collecten en giften ontvangen. Van J. Bakker te den Helder f 1,—, A. Warnaar van de Zondagsschool Obadja te Maassluis f 5,—, M. Hoogenraad te Rijswijk f 1,—, E. d. H. te N. postwiel f 5,—, Ds. Goris te Hoek van Holland uit de catechisatiebus f 2,—, W. Salomons te Gasselternijveen, coll. op eene vergadering der Chr. Jongel. vereeniging »Biddt en Werkt» f 1,30, H. van Soest te Leidschendam uit den spaarpot van de kinderen f 1,—, H. J. Stroes te Winterswijk 1/2 coll. van de Ger. kerk f 7,25, N. N. op de algemeene vergadering te 's-Hage f 1,—, M. Verbrugge te Delft, bijeenverzamelde stuivertjes f 1,—, J. Oranje te Yerseke van N. N. te Kruijningen f 1,—. We verblijden ons, zoo menigmaal ons iets voor »Effatha» wordt toegezonden. Geen beter bewijs, dat »Effatha» in de harten leeft, dan collecten en giften, welke voor haar bestemd en afgezonden worden. De behoeften van »Effatha» worden steeds grooter. Thans hebben we reeds 17 kinderen, die in onze stichting te Leiden onderwijs en opvoeding ontvangen. Wordt »Effatha» in de geboden der Christenen niet vergeten; vergeten zoo min in 't openbaar, als in 't verborgen. En inzonderheid de kerk onzes Heeren vergete niet, dat die kinderen hare kinderen zijn, het zaad des Verbonds. Broeders en zusters, die onzen Heere Jezus Christus in onverderfelijkheid liebt: Biddt voor »Effatha» en blijft haar met uwe gaven steunen! Worden ook anderen, die tot dusverre het nog niet deden, daartoe mede opgewekt! Het zal niet alleen »Effatha» maar ook hunzelf tot een zegen zijn.

Maassluis, J. VONK.

23 September 1895.

»WERNERUS HELMICHUS».

Bij den boekhandelaar H. Honig te Utrecht is in het licht verschenen: *Wernerus Helmichus*. Academisch proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de H. Godgeleerdheid, door *Jan Hania Pzn.* dienaar des Woords bij de Gereformeerde kerk te Oosterbierum.

Met groote ingenomenheid maken we van dit proefschrift melding. Het verplaatst ons in den tijd van de geschiedenis der Vaderlandsche Gereformeerde kerk, die de Provinciale Synode van Dordrecht der 16e van de Generale Synode der 17e eeuw scheide, en groepeerde de belangrijkste gebeurtenissen op kerkelijk gebied, uit die dagen, rondom den persoon en den arbeid

van den hoogbegaafden man, wiens naam hierboven genoemd is.

Deze studie is in twee hoofdstukken verdeeld.

Het eerste beschrijft den levensloop van Helmichus, van zijne geboorte tot aan zijnen dood.

In het tweede hoofdstuk wordt de nadruk gelegd op de betekenissen, die Helmichus in en voor het kerkelijke leven zijner dagen had, en wordt de helder dezer studie uit verschillende oogpunten bezien, en in het licht gesteld zijne betekenis inzake de eenheid van het Gereformeerde kerkverband, inzake den vrede en de orde der kerken, inzake de zuivere leer, en eindelijk Helmichus' betekenis voor de overzetting des Bijbels, en wat hij als schrijver geweest is. Daarna deelt Dr. Hania het oordeel van velen mede, en geeft hij ten slotte zijn eigen totaal indruk van dezen uitnemenden dienaar des Woords.

Dit boek is bijzonder leerrijk, en geeft veel te denken ook in verband met de kerkelijke en politieke toestanden onzer dagen. Het leidt ons in de kerkelijke huishouding van het laatste der 16e en het begin der 17e eeuw, en maakt ons met tal van bijzonderheden en toestanden bekend, die ons zoo droevig welsprekend zeggen, dat de Gereformeerde kerk, in waarheid en ten allen tijde, eene strijdende kerk is geweest. Wat moeite kostte het, ook in die dagen om een gezond Gereformerd kerkverband te verkrijgen en te handhaven, en met wat lastige lieden moesten de verstandigen ook toen worstelen! Op zijn sterfbed riep Helmichus herhaaldelijk: o Uitenbogaart, Uitenbogaart! En toen men zeide: Arminius is immers de principale oorzaak van dit kwaad, was zijn antwoord: wat gaat mij Arminius aan, maar Johannes, Johannes Uitenbogaart, dien ik zoo lief heb gehad als een moeder haar kind, dat die de kerke Gods dit verdriet doet!

Dr. Hania, zelf beziel door zijn onderwerp, weet ook zijn lezers te bezien. Hij doet ons Helmichus kennen niet slechts in zijne groote bekwaamheden en onvermoeide werkzaamheid voor het heil van Gods kerk, maar ook als een man die de waarheid betrachtte in liefde, en waar hij kon en zooveel hij vermocht, den vrede in de kerken der reformatie trachtte te bevorderen. Van zelf komen zulke geesten onder de verdenking, dat zij niet genoegzaam »beginselvast» zijn, maar de uitkomst kroont toch hun werk en stelt, op des Heeren tijd, de oprechtheid hunner bedoelingen in het volle licht.

Dit licht laat Dr. Hania, in dit voortreffelijk geschreven boek, schijnen. En het judicium van de Theol. faculteit der Vrije Universiteit, waarbij den heer Hania, met den hoogsten lof, de titel van Dr. in de H. Godgeleerdheid werd toegekend, zal door allen, die met dezen arbeid van den nieuwen doctor kennis maken, volkomen geblijkt en gewaardeerd worden.

God zegene onzen broeder, en stelle hem tot een grooten en langdurigen zegen voor de Theologische wetenschap en de Gereformeerde kerken van den tegenwoordigen tijd!

RED.

Zending onder Israël. Goede tijding uit verre landen.

Het is den lezers van dit blad bekend, hoe we reeds tientallen van jaren geregeld briefwisseling houden met Daniel Landsmann in New-York; hoe ijverig en trouw hij is in het werk des Heeren, en hoe menigmaal de Heere zijn arbeid rijkelijk heeft gezegend door onderscheidene zonen en dochteren Abrahams tot den Heere Jezus te mogen leiden.

Zoo dikwerf dat is geschied, deelde die Broeder ons immer dat med; wetende, dat wij daardoor grootelijks verblijd wierden; tevens behoefte gevoelende, dat wij met hem Israëls God voor de bewijzen zijner weldadigheden zouden danken.

Ook ten vorigen jare kon hij ons melden, dat twee jonge menschen ernstig den Heere zochten; gedurig met hem spraken over de waarheid; en gaarne den Heere Jezus als den Messias zouden erkennen, indien zij maar wisten, dat Hij de ware Messias was. Tot dat bewustzijn zijn zij door de genade des Heeren eindelijk gekomen, en gevoelden toen behoefte om langs den weg van geregeld onderwijs tot het ontvangen van den Heiligen Doop voorbereid te worden.

Geregeld bield onze Broeder ons van den gang van dat onderwijs, alsmede van de begeerte, en den wandel dezer twee Proselyeten, op de hoogte; tot dat hij ons eindelijk kon melden, dat zij aan den avond van 30 Juni, j.l. den Heiligen Doop hebben ontvangen. »De groote kerk, schrijft onze Landsmann, was opgepropt vol, met aandachtige toehoorders; en zoo aangrijpend hebben zij hun geloof beleden, dat geheel de gemeente er door getroffen was, en den Heere gedankt heeft, dat Hij deze twee jonge menschen tot zich getrokken had. Acht maanden lang hebben zij geregeld onderwijs genoten, en hoe gelukkig gevoelden zij zich, na zij eindelijk den Heiligen Doop hebben mogen ontvangen. Ja, de Heere zij geloofd en geprezen, dat Hij zijn oud verstokt Bondvolk nog niet ten eenemale verlaten heeft, en ook thans zijne uitverkorenen nog onder hen heeft, enz.»

Ja, zij gevoelden zich gelukkig; want zelf hebben zij van dat geluk ons gemeld.

De een, IGNATZ FRIEDMANN, schrijft o.a. dit: »Op 30 Juni heb ik mijn Heiland openlijk door het Sacrament des Heiligen Doops mogen belijden. O, welk eene zalige stonde was dat! Het is onmogelijk om de gelukzaligheid, die ik in dat oogen-

blik in mijn harte gevoelde, met eene pen te beschrijven. En nog op dienzelfden avond had ik het voorrecht mijn Heiland voor eenige Joodsche broeders te belijden, en ook hun de blijde boodschap mee te deelen, dat de Heere Jezus aan het hout des kruises zijn dierbaar bloed voor arme zondaars heeft laten stroomen.

En nu gevoel ik mij gelukkig en blij, dat ik een kind van God ben geworden, dat het geloof in Jezus Christus, Gods Zoon, onzen Heere. En nu verzoek ik u, geliefde Broeder! hoewel ik u persoonlijk niet ken, bid veel voor mij, dat de lieve Heiland mij in de waarheid moge staande houden, opdat ik noch ter rechter, noch ter linkerzijde van Hem afwijke, al de dagen mijns levens; want ik ben pas 22 jaar oud, en zal menige beproeving hebben te doorworstelen; weshalve ik zeer veel behoeften heb aan de voorbede der geloovigen.»

En de andere, ESTELLA WEINMANN, een meisje van 19 jaar, stort o.a. haar harte aldus uit: »O welk eene verlichting is het voor mijn door zonde geplagd hart en geweten, dat Jezus mijn Broeder is geworden, en geheel de Wet voor mij volbracht heeft, en daardoor van den vloek der Wet mij vrij gemaakt. Och, mochten toch de arme Joden erkennen, dat Jezus hun Messias is; en dat de ongelovige Christenen mochten inzien, dat Hij waarachtig God, en tevens waarachtig mensch is. Maar ach! ik zelf heb immers ook in mijne blindheid den gekuisten Christus veracht; tot dat de Hemelsche Vader door den Heiligen Geest zijnen Zoon in mij beliefde te openbaren.»

Ons bewust, dat deze goede tijding uit verre landen het volk des Heeren grootelijks zal verblijden, gevoelen we behoefte haar in wijderen kring te openbaren. Stemme het ons tot dank en aanbidding jegens Hem, die voortdurend toont zijn verbond te gedenken, en zijne beloften te vervullen. Dringe het ons om deze pas bekeenden met andere toegebrachten uit den huize Israëls, gedurig neer te leggen voor den troon der genade, en pleiten we voortdurend voor het gansche zaad van Abraham, op de rijke en heerlijke toezeggingen, door God zelf ons gegeven.

Zij iedere bekeerde Israëliet ons ten prikkel om vuriger te verlangen naar, om vaster te hopen op, — en ijveriger te arbeiden aan de toebereiding van de Beminnden om der Vadersen wil, dan zal vanzelf de bede om hunne bekeering niet achterwege blijven.

Doen wij maar steeds, hetgeen de Heere ons heeft bevolen, en met onzen trouwen Verbonds-God worden we nimmer beschaamd.

E. KROPVELD.

Driesum, 27 Sept. '95.

Ingezonden.

De vereeniging van alle Gereformeerden.

»Liever zou ik duizendmaal sterven, dan de geringste aanleiding tot ergernis aan Gods kerk te verschaffen; en eerder zou ik dulden, dat ik zelf van mijne ingewanden zou scheiden, dan dat ik van de heilige overeenstemming onzer kerken gescheiden werd.»

Deze uitnemende woorden van den godzaligen Beza, medearbeider en opvolger van Calvijn, welke te vinden zijn op bladz. 40 van het zoo gunstig beoordeelde werk over Beza, door Ds. C. van Proosdij, mogen in onze dagen wel eens gehoord worden.

Deze godvruchtige gezindheid wordt, helaas, maar al te zeer gemist, onder de zulken, die de Belijdenisschriften der Gereformeerde kerken zeggen te aanvaarden.

Indien van elke plaats, waar eene scheurkerk ontstond, sedert de vereeniging van de Chr. Gereformeerden met de Ned. Gereformeerden, eens een nauwkeurig verslag werd gegeven van de verborgen oorzaken, waardoor zulk eene scheurkerk ontstaat, dan zou er eene »chronique scandaleuse» het licht zien, welke het aan iedereen duidelijk maakte, dat er geen beginsel in stak, maar allerlei booze hartstocht aan het werk was.

Het zou nuttig zijn, wanneer de Gereformeerde kerkeraden op plaatsen, waar scheurkerken kwamen een nauwkeurig proces-verbaal van het tot stand komen der scheurkerk, van hunne plaats, konden uitgeven; voor menig lid der kerk kon dit dienstig zijn. Voor vele oprechten, die in die scheurkerkjes verdwaalden, kon het tot terechtbrenging dienen.

Maar genoeg hierover. Veel smartelijker dan het optreden van scheurmakers, is voor den Gereformeerden belijder de tweespalt in den boezem der kerk zelve.

Dat leden van eene kerk elkander benijden, zich niet tot elkander gevoelen aangesproken; dat moet allen, wien het heil der kerk ter harte gaat, tot eene gedurige smart zijn.

Waarom wordt er aan alle plaatsen niet door allen geboden en gewerkt om de A's B's en C's weg te krijgen? Geeft deze twee- of driespalt op sommige plaatsen geen aanleiding, dat de Naam des Heeren wordt gelasterd?

Wat kan er meer gevraagd worden van de broeders, die in 1886 het juk afwierpen, dan instemming met Gods Woord, de Belijdenisschriften der Ger. kerken, met de erkenning van het werk Gods in 1834?

Moet het door ons, voormalige Chr. Gereformeerden, niet met dankzegging aan God eikend worden, dat Hij de uitgeworpenen in 1886 genade heeft geschonken om aan onze zijde te komen staan?

Hebben onze vaders vervolging en schande

geleden in 1834, de voormalige Ned. Gereformeerden hebben ook getoond alles voor den Naam des Heeren over te hebben. Jonge predikanten, wier vaders in het genootschap achterbleven, hebben door Gods genade de keuze van Jozef gedaan om liever de eer, het aanzien en de voordeelen der genootschapskerk waarwel te zeggen, dan langer te blijven op eene plaats, waar zij Christus niet als Koning en Hoofd zijner kerk konden dienen.

Onderwijzers, die aan scholen van het Hervormd kerkgenootschap verbonden waren, hebben hunne betrekking er aan gewaagd en als helden hebben zij in 1886 en later gestreden voor Christus en Zijne kerk.

Mannen en vrouwen hebben in die dagen veel schade en veel verdrukking moeten verduren.

Moet ons, voormalige Chr. Gereformeerden, dit niet in liefde doen ontbranden voor die broeders en zusters, die wij denzelfden strijd zagen strijden als onze vaders in 1834? Zelfs een man als Dr. Kuiper, die de duizenden achter zich had om ze den weg in de Gereformeerde Leer en Beginselen te wijzen, is er niet voor teruggebleven om zijnen grooten invloed prijs te geven en voortaan als elk onderling met één stem, naast den eenvoudigsten onderling plaats te nemen.

Deze man door God met groote gaven versierd, begeert niets inniger dan dat alle Gereformeerden in ons land vereenigd worden.

Moeten alle deze dingen ons niet doen uitroepen: »dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen?»

Te bejammeren is het, dat sommige broeders de vereeniging of liever de ineen-smelting van alle Gereformeerden nog tegenstaan.

Vooral het schrijven van enkele predikanten der Gereformeerde kerken tegen Dr. K. doet schade. Dr. K. wordt door predikanten der kerk openbaar beschuldigd, dat zijn Theol. systeem op Pantheïsme moet uitloopen. Hoe men dit durft te beweren van hem die zoovele studiën, juist tegen het Pantheïsme, in het licht gaf, gaat mijn begrip te boven.

Met dezelfde woorden wordt Dr. K. bestreden, waarmede hij zelf het Pantheïsme bestrijdt, vergelijk hier toe bladz. 62—63 van Zijne: »Vleeschwording des Woords» met hetgeen op bladz. 219 in het Aprilnummer van »de Vrije kerk» wordt gezegd.

Dit behoorde niet te geschieden in de Gereformeerde kerken.

Mag een Gereformeerde Professor zoo in het openbaar aangevallen worden? Is dit naar den Woorde Gods en naar den eisch der broederlijke liefde?

Dat Dr. K. op de verschillende aanvallen niet antwoordt, moet ons niet verwonderen. Had een der broeders, hem persoonlijk zijn bezwaar medegedeeld, ik durf te verzekeren, hij zou het noodige licht al ontstoken hebben. Wat den tegenstand op politiek terrein betreft, en wat op dat gebied geoorloofd zou zijn of niet, daarover zwijg ik.

Ik zie er nog te veel voetangels en klemmen liggen, om mij vrijmoedig op dat terrein te wagen. Maar op het gebied der kerk blijvende, het welzijn der kerk bedoelende, moet ik een getuigenis geven tegen allen, die op eenigerlei wijze de door Gods Woord gesichte ineen-smelting van A, B en C op eenige plaats tegenstaan. Ook tegen de tweërlei opleiding van Dienaren des Woords moet ik getuigen.

De tweërlei opleiding blijft het bloed en de bloedsomloop der kerken bederven.

Wij zeiden vroeger wel eens: »de Theol. School is het hart der kerk». Laten wij nu zeggen: de opleiding der predikanten is het hart der kerk. Dan zal ons de noodzakelijkheid duidelijk worden, dat de opleiding één moet zijn.

Er moest geen sprake zijn van »die komt van Kampen en die van Amsterdam».

De Bedienaren des Woords moesten allen komen van de eigen inrichting der kerken of van de inrichting door de kerken erkend en scherp gecontroleerd om predikanten te vormen. Of dit nu eene Theol. School of eene Faculteit van de Vrije Universiteit heet, zou mij om het even zijn. Indien de tweërlei opleiding kon verdwijnen, zou er een groot struikelblok voor de ineen-smelting uit den weg geruimd zijn.

Zijn wij één lichaam in Christus dan hebben wij elkander aan te nemen. Hier in de strijdende kerk zullen wij met broeders en zusters hebben te deelen, met wie wij beter in den hemel, dan hier op aarde zullen kunnen leven.

Dat alle Gereformeerden van alle plaatsen het goede voor Jeruzalem mogen zoeken, blijft de bede van

Uw Dr. in Christus

M. VAN DEN BOOM.

Capelle a/d IJssel, 25 Sept. '95.

Hooggeachte Redacteur.

Met belangstelling las ik in No. 38 van »de Bazuin» een ingezonden schrijven van den heer J. v. d. W. te M. betreffende de assurantie van gebouwen en goederen, alleen behorende aan de Geref. kerken. Ik zeg met belangstelling, want de schrijver gaf daarin m. i. een uitnemend denkbeeld aan de hand om door oprichting van een »Verzekeringskas» eene aardige som over te houden voor Chr. doeleinden, geld dat thans aan de assurantie-maatschappijen uitgekeerd wordt.

Ik kan den heer J. v. d. W. echter mededeelen, en hij zal dit zeker met genoegen vernemen, dat hetgeen door hem gewenscht wordt, zij het dan in anderen vorm reeds sedert eenige jaren bestaat, dat hem door het onderstaande duidelijk zal worden.

De Onderlinge Brandassurantie-maatschappij „Groningen” te Groningen, directeurs de heeren Brouwer en Dijksterhuis, waarvan herhaaldelijk advertenties alleen in onze Christelijke bladen voorkomen, heeft eene speciale afdeling voor kerken en scholen. In deze afzonderlijke rubriek zijn thans reeds 125 Gereformeerde kerken en Christelijke scholen verzekerd tegen een bedrag van een half miljoen. De verzekeringen, in casu de Kerkeraden en Schoolbesturen, betalen gezamenlijk jaarlijks *niets* meer dan de geleden brandschade in dat tijdperk, plus de noodzakelijke administratiekosten. Met andere woorden: Heeft er in het afgelopen jaar geen brand plaats gehad, dan betalen de aangesloten Kerkeraden en Schoolbesturen *geen cent* voor de administratiekosten, die men bij eene verzekeringskas, zooals de heer J. v. d. W. bedoelt, ook zoude moeten betalen.

Volgaarne is steeds de Groninger Brandassurantie-maatschappij bereid op aanvraag aan Kerkeraden en Schoolbesturen de circulaire, betreffende de rubriek voor kerken en scholen, ter kennisgeving toe te zenden.

Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat dan ook jaarlijks het aantal deelnemers, in de rubriek kerken en scholen, toeneemt.

Wellicht is de Directie der Groninger Brandwaarborg-maatschappij bereid jaarlijks rekening en verantwoording te doen, door eene Commissie uit Kerkeraden en Schoolbesturen te benoemen.

U, M. de R., dank betuigende voor de opname van dit schrijven, neem ik mij

Uw dw. dr.

S.

Groningen, 1 October '95.

Boekaankondiging.

Dr. A. C. Duker. *Gisbertus Voetius. Eerste deel, tweede helft A. Predikanten-leven van 1611—1618. Leiden, E. J. Brill 1895.*

Van het belangrijke werk van Dr. Duker over Voetius verscheen thans de tweede helft van het eerste deel. De eerste helft zag in 1893 het licht en werd toen algemeen met belangstelling ontvangen. Het oordeel der pers over dezen arbeid van Dr. Duker was eenparig in zijn lof. Eene zelfde gunstige recensie kan over deze tweede helft gegeven worden. In de eerste helft werden de jeugd en de academie-jaren van Voetius behandeld, van 1589 tot 1611. Thans zien we hem optreden als predikant te Vlijmen en te Heusden. Ook deze aflevering munt evenals de eerste uit door nauwkeurigheid van onderzoek, duidelijkheid van voorstelling, onpartijdigheid van beoordeeling. De geachte schrijver heeft geen kosten van tijd en moeite gespaard, om alles te weten te komen, wat er van het leven en de werkzaamheid van Voetius nog bekend kan zijn. Hij laat ons zien, hoe Voetius van de academie in Heusden terugkeerde en predikant werd in Vlijmen; hoe hij daar arbeide en zijne studie voortzette; hoe de Gereformeerden in Heusden vooral door den Arminiaansgezinden predikant Grevius werden tegengestaan; hoe ze hun hope vestigden op Voetius, en hoe deze onder veel tegenwerking predikant werd in zijn vaderstad. Het is een belangrijk stuk uit het leven van Voetius, dat ons hier geteekend wordt. Wij danken den schrijver van heeler harte voor zijn uitnemenden arbeid, en hopen, dat hij onder den zegen des Heeren zijne studie voortzetten en voltooien mag. En tevens spreken wij dezen wensch uit, dat velen den schrijver hun belangstelling en hun dank zullen toonen, door in te teekenen op deze nauwkeurige en degelijke levensbeschrijving van den voornaamsten Nederlandschen Gereformeerden Godgeleerde.

H. BAVINCK.

Kampen.

ADVERTENTIE.

Ondertrouwd:
JAN VAN HAERINGEN
WED. VAN G. B. SCHOENMAKERS,
EN
MARIA VAN LINSCHOTEN.
(OUD-KATENDRECHT,
ROTTTERDAM, (OUD-KRALINGEN,
10 October 1895.

Vrienden en Bekenden gelieven deze algemeene als bijzondere kennisgeving aan te merken.

Heden verblijdde de Heere ons door de geboorte van een welgeschapen **ZOON**.

T. NOORDEWIER.
E. NOORDEWIER—
SIPKENS.

MEPPEL,
10 Oct. 1895.

Door Gods goedheid werd ons heden een welgeschapen **DOCHTER** geboren.

H. E. VERHOEFF.
G. VERHOEFF—
KRIJGSMAN.

KAMPEN, 14 Oct. '95.

Gevoelig voor de vele en hartelijke bewijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van onzen Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, betuigen wij onzen innigen **DANK**.

Uit aller naam,
B. VAN PELT—
FISCH.

ST. ANNA BIJ NIJMEGEN,
11 October 1895.

Ondergeteekenden betuigen hun hartelijken **DANK** aan al degenen, die hunne belangstelling getoond hebben in hun huwelijk.

A. M. DIERMANSE.
J. J. DIERMANSE—
BALZ.

De LEEK, 16 Oct. 1895.

Den 20sten October aanst hoopt onze geliefde vader, de Weleerw. heer **A. VAN WIJCK**, zijne **25-jarige Evangeliebediening** te herdenken.

Zijne dankbare Kinderen.
THESINGE.

VEREENIGING
„Tot Chr. Liefdadigheid”
te **WAGENBORGEN**
(prov. Groningen).

GELDLEENING,
groot f 15,000.
rentende 3 pCt.

in AANDEELEN, groot f 100 en aflosbaar door jaarlijkse uitlotingen, voor het eerst in 1900, ten bedrage van minstens f 300.

INSCHRIJVINGSBILJETTEN worden in ontvangst genomen, liefst zoo spoedig mogelijk, uiterlijk **tot 1 November 1895**, door het Bestuur van bovengenoemde Vereeniging en ten kantore van de heeren **BROUWER & DIJKSTERHUIS** te Groningen.

De **STORTING** heeft plaats **vóór op 1 November 1895**.

INSCHRIJVINGSBILJETTEN ENZ. zijn te verkrijgen bij alle bestuursleden en ten kantore bovengenoemd.

Het Bestuur der Vereen. „Tot Chr. Liefd.”

G. N. TAKENS, voorzitter.
J. J. UULDERSHOFF.
J. R. BRONS.
W. VAN BUUREN.
W. K. H. MAGENDANS, secret.-adm.
Ds. G. GEERDS, te Appingedam.
Ds. F. C. MAGENDANS, te Slijk-Ewijk.
Dr. L. BOUWMAN, arts te Groningen.
L. DE VRIES HZ., te Groningen adv. WAGENBORGEN, lid.
Augustus 1895.

Geraagd tegen 1 Nov., op een dorp in Overijssel, een **stinke DIENSTBODE**,

als meid alleen, genegen om met kinderen om te gaan. **Loon f 60.**— Ger. Gods.

Te bevragen onder letter **P** bij den uitgever dezer te **Kampen**.

Wil men lekkere **rotham, saucide boulogne, rookvleesch, prima Geldersche worst, boterhamworst** of andere versche of gerookte vleeschwaren eten, zoo bestelle men die aan

J. DE WITT—DIJEN.
Vraag prijscourant!!
Alles franco rembour.

Terstond **gevraagd**
EEN SLAGERSKNECHT, met het vak op de hoogte, met kost en inwoning, bij

Hendrik van der Put,
Vleeschhouwer
te ZEVENBERGEN.

Bij **ZALSMAN** te **Kampen** verschijnt en bij alle Boekhandelaars is verkrijgbaar:

P. HERMANNEN
H. J. VAN DIJK,
MOTIEVEN

VOOR HET
TEEKENONDERWIJS

AAN AMBACHTSCHOLEN
Compleet: 4 afdeelingen f 2,50.

Afd. Vlakornament (Schilders) - I, —
Afd. Metaal (Smeden, Zinken Loodwerkers) . . . —,85

Afd. Hout (Timmerlieden en Schrijnwerkers) . . . —,85
Afd. Steen (Metselaars) . . . —,85

Dit werk bevelen we alle leeraren en leerlingen aan ambacht- en burgeravondscholen ten eerste aan. Ook architecten, aannemers en ambachtslieden zullen, bij de uitoefening van hun beroep, er veel nut, gemak en voordeel van kunnen hebben.

Na ontvangst van het bedrag per postwissel wordt het verlangde **franco** toegezonden.

Verschenen bij **KEMINK & ZOON**, over de Domkerk te Utrecht:

De Aanval op Seinpost en Mijn Antwoord

door **Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN.**

176 Bladzijden. Prijs f 1,25

Op ontvangst van het bedrag franco toezending.

Hoogst soliede, goedkoop en heerlijk van toon. zijn de orgels van: uit de magazijnen van:
BREEBAART'S
ORGELHANDEL, DAMRAK 22, AMSTERDAM.
80 orgels zijn daar geëxposeerd vanaf f 55.— tot f 1650.
Men kome zien of vrag Catalogi.

De Evangelien van

MATTHIUS, MARKUS EN LUKAS

DOOR

J. KALVIJN.

Van dit belangrijke werk is deel 1 verschenen. Het is **402** blad z groot en kost **f 1,25**.

In netten band **f 1,85**.
Banden voordeel **f 1 à 50 ct**.
Aflev. 7 is verschenen

Alle Boekh. nemen bestellingen aan, alsmede de Uitgever **ZALSMAN** te **KAMPEN**.

Nieuwe uitgaven van D. DONNER te **LEIDEN**:

KOM EN ZIE!
Verhalen uit de Zending in Oost-Indië

DOOR

Ds. H. DIJKSTRA.
Prijs **INGENAAID** in fraai geill. omslag **f 0,70** GEBOONDEN **f 1,—**.

MATHILDE.
Eene bladzijde uit de geschiedenis der geloofsvervolgung

DOOR

JOHANNESTES.
Schrijver van „Roelf Dirksz.” „De Schipbreukeling,” „In bange dagen” en „De herbergier van Leidschendam.”
Met 2 gekleurde plaatjes en geill. omslag.
Prijs **50 cent**. GEBOONDEN **80 cts**.

BEROEPSBRIEF

voor de Gereformeerde kerken, aan een Predikant of Candidaat t. d. H. Dienst. **à 5 cent.**

LASTBRIEVEN
voor Afgevaardigden naar Provinciale en Classicale vergaderingen. **à 3 Cent.**

ATTESTATIES
voor mannelijke en voor vrouwelijke leden. **à 1 Cent.**

ATTESTATIES
voor doopleden. **à 1 Cent.**

Verkrijgbaar bij G. PH. ZALSMAN te **Kampen**, die ze alom franco verzendt.

H. H. KERKERADEN worden vriendelijk doch dringend verzocht, aan den uitgever P. VAN DER SLUIJS te **Enkhuizen**, ingevuld terug te zenden de toegezonden circulaire met opgave van de kerkelijke Statistiek, Jaarboekje Gereformeerde kerken voor 1896.

De redactie van het Jaarboekje, Ds. H. G. DE JONGE te **Dordrecht**. Ds. A. v. d. SLUIJS te **Enkhuizen**.

4 ct. **4 ct.**
Bij **ZALSMAN** te **Kampen** verscheen:
Eenige korte vragen

VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN

DOOR
O. C. DOORNBOOS.

Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost **niets meer dan 4 cent**. Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.

4 ct. **4 ct.**

KERKERADEN!!
Doopboeken, Lidmatenboeken, Attestaties, Lastbrieven, Kerkbijbels

Verkrijgbaar bij
H. J. VAN DER VEGT HMZ. **Zwolle**.

Bij alle boekhandelaren liggen proefschilden en intekenlijsten op den

Christelijken
Scheurkalender
Een Lamp
voor den Voet.

Bewerkt door

E. J. VEENENDAAL.
Prijs **40 cent**.

Met gratis-premieboekje.
De Uitgever **ZALSMAN** te **KAMPEN**.

Uitgave van
H. HONIG te **Utrecht**.

Heden verschijnt
Wernerus

Helmichius

DOOR

Dr. J. HANIA.

Prijs **f 5,—**

Bij **ZALSMAN** te **KAMPEN** zijn verkrijgbaar:

Gravemeijer,
Leesboek over de Gereform. Geleofsleer 3 dln.
Prijs f 21,50 thans voor f 10,—
fr. p.p. f 10,25

MUTCHESON,
Twaalf kleine Propheten.
Prijs f 9,— thans voor f 6,25
fr. p.p. f 6,50

UIT DE DIEPTE
52 Leerrekenen door Predikanten uit de Geref. kerk jg. 1888/89.
Prijs f 3,90 thans voor f 1,50
fr. p.p. f 1,65

Alles **nieuw** en in nette banden gebonden.

Na ontvangst van postwissel, worden deze werken direct toegezonden. Bij bestelling van alle drie, behoort **geen port** betaald te worden.

Door den Uitgever F. P. D'HUIJ te **Middelburg**, wordt steeds met goed succes gedebiteerd de

Schriftverklaringen

DOOR

Dr. H. F. KOHLBRÜGGE.
Deze verschijnen om de 14 dagen in afleveringen van 12 pag. druks; prijs 3 Ct., franco per post 4 Ct. Van de reeds verschenen afleveringen worden gaarne op aanvraag één of meer ex. ter kennismaking toegezonden.

De intekening is opengesteld bij alle Boekhandelaren en bij den Uitgever.

Bij den Uitgever G. PH. ZALSMAN te **KAMPEN** verschijnt:

DE VLUGGE FRANSCHMAN,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50 ct**.

De Vlugges Duitseher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken. 4de druk **50 ct**.

De Vlugges Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50 ct**

DE VLUGGE ITALIAAN,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leerelezen, schrijven en spreken. 3de druk **50 ct**.

De Vlugges Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50 ct**.

De Vlugges Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75 ct**.

DE ACCURATE BOEKHOUDER

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50 ct**.
Handboek voor iedereen die Fransch leert.

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden, zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00**

Vrije Universiteit.

De 20ste October nadert weer met rasche schreden. Die dag is, zooals al onze vrienden weten, de jaardag der opening onzer Hoogeschool; en dit keer de vijftiende. Daar echter deze datum dit jaar op den Zondag valt, zal de overdracht van het Rectoraat niet op den 20sten, maar op Maandag den 21sten plaats hebben, en wel, als gewoonlijk, in de Schotsche Zendingkerk (Amstel) alhier. Bij die gelegenheid zal de tegenwoordige Rector, Prof. Fabius, eene oratie houden, na sloop waarvan Prof. Woltjer het rec oraat over den nieuwen cursus zal aanvaarden.

In plaats van aan den vóóravond van den jaardag, zal dit jaar op Vrijdag den 18den, de ure des gebeds worden gehouden in de Keizersgrachtkerk, waarbij als voorgangers Ds. Gispens van hier en Ds. Van Dijken van Marken hopen op te treden.

Met verbazing las ik in de *Herant* van 6 dezer, dat Ds. Bos er onzen Hoogleraar Dr. Kuyper een verwijt van scheen te maken, dat deze de dictaten over dogmatiek, welke hij op zijn colleges geeft, door studenten liet opschrijven en dan drukken, om zich op die wijs de moeite te kunnen besparen een eigen dogmatiek te schrijven.

Dit verwijt mist werkelijk zelfs den allergeeringsten grond. — Allereerst hoorde ik nog nimmer de beschuldiging tegen professor Kuyper inbrengen, alsof deze tegen *werk* zou opzien, en iedereen zal mij toegeven; ook Ds. Bos, dat de *werkkrachten*, waarmede de Heere dezen Hoogleraar heeft belevend toe te rusten, en de *lust* om te werken, welke hem onafgebroken mag bezielen, gansch exceptioneel moeten genoemd worden. Het reuzenwerk, dat onlangs tot voltooiing kwam, „de Encyclopaedie der Heilige Godgeleerdheid”, strekte wederom daarvan ten bewijze. — Maar bovenal wordt Prof. Kuyper groot onrecht aangedaan, wanneer men hem éénig verwijt zou willen maken van de vriendelijke vergunning, die hij heeft willen geven, dat zijn college-dictaten mogen worden gedrukt. Hij is daartoe ook schoorvoetend overgegaan op nitdrukkelijk verzoek van Directeuren, die getuigen waren van den reuzenarbeid der nieuw aankomende studenten, die telkens van andere studenten de dictaten moesten overschrijven over de onderwerpen, welke op vroegere colleges waren verhandeld. In de eerste jaren ging dat nog eenigermate; maar dat werd allengs zoo onmogelijk, dat al de tijd, ja meer nog zou zijn voorbijgegaan met overschrijven, afgezien nog van de omstandigheid, dat niet alle dictaten, die ter copieering werden aangeboden, even nauwkeurig waren te noemen. Dit heeft Directeuren bewogen bij Prof. Kuyper aan te dringen, steeds een of twee der studenten aan te wijzen, welke hij daartoe het geschiktst achtte, wier dictaten zouden mogen worden gedrukt, om op die wijze voor de nieuw aankomenden voor een kleinen prijs verkrijgbaar te kunnen worden gesteld. Het spreekt vanzelf, dat de Hoogleraar, die ze niet eens verder inzicht, veel minder den druk surveilleert, niet voor den geheel juiste inhoud kan instaan. Toch heb ik steeds vernomen, dat algemeen de uitnemendheid dezer dictaten wordt geroemd, waarvoor allereerst natuurlijk hulde toekomt aan de bekwaamheid van den onderwijzer, maar ook voor een deel aan de begaafdheid van den leerling, welke dezen in staat stelt zoo goed de bedoeling van den Hoogleraar te vatten en weer te geven.

Directeuren mogen de voldoening smaken, dat deze maatregel ten zéerste bevorderlijk mag zijn aan de studiën onzer jonge mannen, en kunnen niet anders dan Prof. Kuyper hartelijk dankbaar zijn voor de vergunning, door hem zoo welwillend verleend. Mocht het den Heere eens niet behagen, dezen Hoogleraar, bij zijn overrijken schat van na te laten pennevruchten, ook nog het voorrecht te geven zelf een Dogmatiek der Godgeleerdheid uit te geven, zullen nochtans deze dictaten, ook voor de geslachten, die nog komen, een rijke schat blijven.

W. HOVY.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Van het Locaal Comité te Amsterdam, 1e storting, f 1400,—; door den heer C. Verhoef te Achtienhoven, uit Westbroek f 26,50, uit Maartensdijk f 3,50, uit Achtienhoven f 43, samen f 69,50; door Mej. J. Bulten te Voorst f 7; van den heer H. W. te A. f 25.
Aan Collecten: (Voor de Theol. Faculteit).
Van de Geref. kerk te Rotterdam A f 116,25; van idem te Vlaardingen B f 27,49; van idem te Delft B (1/2 coll.) f 24,90; van idem te Kollum B f 22,66 1/2; van idem te Haulerwijk f 2,45; van idem te Een f 2,10; van idem te Appelscha f 4; van idem te Assen f 22,30; van idem te Smilde B f 4,03; van idem te Borge f 2,25; van idem te Norg f 1,75 1/2; van idem te Vries f 4,70; van idem te Roden f 2,50; van idem te Gasselter-Nijveveen (1/2 coll.) f 6,23.

Aan Schenkingen:
Door den heer J. van Kammen te Kollum, van N. S. en anderen f 3, en van J. v. K. f 2, samen f 5; van den heer J. Bast te Sneek f 1.

Voor het Hospitium:
Door den heer J. v. K. te Kollum, van de Halve-stuiversvereeniging f 36.

Voor het Studiefonds:
Door den heer J. v. K. te Kollum, van de Halve-stuiversvereeniging f 36.

S. J. SEEFAT,
Hilversum.
Penningmeester.

Stoomdruk van **ZALSMAN** te **Kampen**.